

IA VOOR PENSIOENFONDSEN – HOE WORDT INZICHT VERKREGEN IN DE KWALITEIT VAN DE INTERNE BEHEERSING BIJ (ONDER)UITBESTEDINGSPARTIJEN?

Auteur: Drs. Anne Laning RA RC - Drs. Edward Mulder RA RO - Drs. Karin Schreuder RA RE - Ton Teitsma RA

Op welke wijze kan inzicht worden verkregen in de kwaliteit van interne beheersing bij een keten van (onder-) uitbestedingspartijen, wat zijn de verantwoordelijkheden van het bestuur daaromtrent.....

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen van het pensioenfonds. Om deze doelstellingen te realiseren zijn adequate uitvoeringsprocessen nodig met een goede kwaliteit van interne beheersing. Als de interne beheersing (op onderdelen) van onvoldoende niveau is, kan dit de pensioenfondsdoelstellingen raken en daarmee ook de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Ongeacht of de uitvoering van deze processen (met als belangrijkste het pensioenbeheer en het vermogensbeheer) wel of niet wordt uitbesteed¹ aan externe partijen.

Om invulling aan deze bestuurlijke verantwoordelijkheid te kunnen geven dient het bestuur:

- Een duidelijk beeld te hebben van de visie, missie en strategie van het pensioenfonds, waaruit de pensioenfondsdoelstellingen blijken;
- Een adequate analyse hebben verricht van de risico's die de pensioenfondsdoelstellingen bedreigen (zowel op fondsniveau als op uitvoeringsniveau);
- De risicobereidheid hebben bepaald. Voor de risico's die groter zijn dan de risicobereidheid passende beheersmaatregelen te hebben gedefinieerd (zowel op fondsniveau als op uitvoeringsniveau);
- Een governancestructuur hebben ingericht die passend is bij de wijze en mate van uitbesteding en onderuitbesteding, met daarbij aandacht voor de volgende aspecten (niet-limitatief):
  - o Waarborg voldoende deskundigheid ten aanzien van de monitoring van de uitbesteding (eventueel met inhuur van externe adviseurs);
  - o Passende contractafspraken en concrete afspraken over wijze en inhoud van rapportage vanuit de uitvoerder;
  - o Evaluatie, herziening, escalatie en beëindiging van de (contractuele) relatie;
  - o Contractuele bevoegdheid tot toepassing van het "right-to-examine" en "right-to-audit";

Door middel van de periodieke verantwoordingsrapportage (Service Level Rapportages) vanuit de uitbestedingspartij (Service Level Agreement; SLA maar ook de jaarlijkse externe "in control statements" in de vorm van ISAE3402, ISAE3000A en/of SOC-rapportages) kan het bestuur beoordelen of de kwaliteit van de interne beheersing van voldoende niveau is. Daarbij kan de DNB

---

¹ Artikel 1.1. van de Wet op het financieel toezicht definieert uitbesteden als het door een financiële onderneming verlenen van een opdracht aan een derde tot het ten behoeve van die financiële onderneming verrichten van werkzaamheden: • die deel uitmaken van of voortvloeien uit het uitoefenen van haar bedrijf of het verlenen van financiële diensten; of • die deel uitmaken van de wezenlijke bedrijfsprocessen ter ondersteuning daarvan;

Guidance uitbesteding door pensioenfondsen² gehanteerd worden. Dit is een heel concreet toepasbaar normenkader, met daarin de volgende indeling:

- Beleid en inrichting
  1. Uitbestedingsbeleid (strategie, risico-analyse en beleidsvaststelling)
  2. Keuze van de uitbestedingspartij (voorbereiding, Rfi, Rfp, onderhandeling en keuze)
  3. Governance van de uitbestedingsrelatie (inrichting governance, contract en SLA)
- Uitvoering en monitoring
  4. Monitoring van de uitbestedingsrelatie (inrichting prestatie-monitoring, rapportages en beoordeling)
- Evaluatie
  5. Evaluatie van de uitbesteding (uitvoerder en beleid)

...., en wat kan de mogelijke bijdrage van de sleutelfunctiehouder interne audit (SFH-IA) hierin zijn?

De wetgeving (IORP II artikel 26 inzake de interne audit functie³ geeft als taakomschrijving van de SFH-IA en de interne auditfunctie (IAF): *“In het kader van de interne auditfunctie wordt onder meer geëvalueerd of het interne controlesysteem en andere onderdelen van het vastgelegde governancestelsel, in voorkomend geval met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn.”*

“Andere onderdelen van het vastgelegde governancestelsel”

- Allereerst kan de SFH-IA onderzoeken in welke mate het bestuur “in control” is ten aanzien van de (kritische) uitbestedingsrelatie(s). Daarbij kan de SFH-IA het genoemde normenkader als toetsingscriteria gebruiken;
- De SFH-IA dient ook vast te stellen of het risico-management (2^e lijn) adequaat functioneert, ook vanuit het fonds in het challengen van de 1^e lijn van het fonds door risico-management ten aanzien van (onder andere) de beheersing en monitoring van de uitbestedingspartijen. Daarbij kan de SFH-IA gebruikmaken van diverse normenkaders, zoals bijvoorbeeld ISO31000. De best practice in de pensioensector is het DNB normenkader⁴

“of het interne controlesysteem ..... in voorkomend geval met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden”

De verantwoordelijkheid van het bestuur stopt niet bij de fondseigen processen. Dat geldt evenzeer ook voor de verantwoordelijkheid van de SFH-IA. Dat betekent dat de SFH-IA zich vanuit een auditperspectief een beeld moet vormen van de kwaliteit van de interne beheersing van de uitbestedingspartij(en).

De SFH-IA maakt – waar dat mogelijk is – vanuit proportionaliteitsperspectief zoveel mogelijk gebruik van de werkzaamheden en rapportages van de IAF van de uitbestedingspartij(en). Daarbij dient de SFH-IA wel vast te stellen dat deze IAF in voldoende mate deskundig is en onafhankelijk gepositioneerd is (en kan opereren). Daarbij kan de SFH-IA het kwaliteitssysteem van de IAF van de uitbestedingspartij(en) beoordelen en daarnaast vaststellen of sprake is van een IIA-certificering van deze IAF. Als dat niet het geval is, dan kan de SFH-IA niet steunen op de IAF van de

---

² [guidance-uitbesteding-pensioenfondsen.pdf \(dnb.nl\)](#)

³ [RICHTLIJN \(EU\) 2016/ 2341 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD - van 14 december 2016 - betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening \(IBPV's\) \(europa.eu\)](#)

⁴ [Wat is integraal risicomanagement \(IRM\) en waar kijkt DNB hierbij naar?](#)

uitbestedingspartij(en) en zal de SFH-IA – in principe – gebruik maken van het contractuele “right-to-audit”.

In het geval dat er geen “right-to-audit” is overeengekomen vanuit het pensioenfonds met de uitbestedingspartij, of in de praktijk niet geëffectueerd kan worden⁵, dan dient de SFH-IA af te wegen of het wel of niet noodzakelijk is zelf het “right-to-audit” te gebruiken. Een reden om het “right-to-audit” niet te (hoeven) gebruiken is bijvoorbeeld: binnen het vermogensbeheer sprake is van een governancestructuur die de risico’s ten aanzien van het vermogensbeheer verlagen, namelijk functiescheiding tussen: fiduciair vermogensbeheer (monitoring), custody (bewaren), administrateur (registratie) en operationeel vermogensbeheer (beschikken).

Mocht sprake zijn van een situatie waarbij:

- Niet gesteund kan worden op IAF van de uitbestedingspartij;
- Geen gebruik gemaakt kan worden van het “right-to-audit”;
- Uit risico-analyse blijkt dat het niet kunnen gebruiken van het “right-to-audit” leidt tot onvoldoende inzicht en comfort om de verantwoordelijkheid als SFH-IA in te kunnen vullen.

.. dan dient de SFH-IA het bestuur om actie te vragen om wel de benodigde randvoorwaarden te creëren om de verantwoordelijkheid van de SFH-IA te kunnen invullen zoals bijvoorbeeld:

- het opnemen van een “right-to-audit” in een contractherziening
- in overleg met andere fondsbesturen gezamenlijk aanstellen van één auditor (de zogenaamde “multi-client-audit”)

---

⁵ Bij de meeste (buitenlandse) vermogensbeheerders is dat het geval